

Ljubomora

Dinko Šimunović

mjestancu Raštanina ne živjelo se ni varoški, a ni seoski. Neko stotinjak ljepših zgrada

razasulo se po brijegu, ali odmah do njih staje za blago, pa jablanje i ljeti, stogovi mirisnog sijena. Vidjelo se i na prvi pogled, kako je mjesto imućno: sve same zidane kuće s crvenim krovovima, a gotovo na svakom prozoru cvrkutale u kavezima ptice i u loncima se šarenilo cvijeće. A gdje siromaština davi, malo ko misli na užitek ljepote. Stanovnici Raštana brigali se i za vrtove i za njive, no ljubimci njihovi bili vinogradi: poznavali svaki panj, i svaku vrstu grožđa, a boju, miris i okus vina još bolje.

Ipak, među svim Raštanima, Simo Đuričić bijaše najbogatiji i kuća mu najočitija. Svi drugi imali s kime dijeliti baštinu ili ih mnogo uzdržavati, a on jedini gospodar velikog imanja - pa i u drugome sretan. Nedavno se oženio iz Raštana, također bogatom i milom djevojkom, krotkom poput ovčice, a prijatelji i znanci voljeli ga i pohadali. Svoju dobru ženicu mnogo je ljubio i ona njega, a dušom i tijelom vezali se i više, kad im se rodio prvi sin. Činilo se, da sretnije čeljadi i ne može biti, sve do treće godine iza vjenčanja, kad se među njima stade javljati nešto čudna.

Njegova žena Ljubica ostade krotka i tiha kao i prije, te sinčiću i mužu sve više iskazivala ljubav, no Simo se promijenio i prama ženi postade zao, pa sve gori. Da bi za išta drugo, bilo bi razumljivije, no Simo počeo mučiti Ljubicu, ne baš kao da mu je pravo nevjerna, već kao da je sklona, da mu se iznevjeri: govorio kako drugi traže nju, a ona druge. No i to bijaše dosta da od raja u svome domu učini pakao.

Njegovi prijatelji i znanci čudili se, a najviše sama Ljubica. Ipak, niko se od njih nije usudio da mu što reče, već šaputali i nagađali, što bi uistinu moglo biti. A za pravo bijaše u toj porodici ovo:

U Raštanima, gotovo svi posjednici, obilato su uživali rakiju i vino, pa o blagdanima i drugim slavama mnogo njih teturalo i zaplitalo jezikom. Ali o Simi Đuričiću ne moglo se reći da je ikada bio sasvim pijan. a on se time i ponosio .. Na gozbama čuvao se da ne postane «živina» kao drugi, no zato je krišom pio svaki bogovetni dan. Još u rano jutro počeo bi s rakijom. Uvijek imađase u svojoj sobi prepečene šljivovice te, čitajući ili pišući, svako malo prigucnjivao. A kad bi se odvezao u polje, nosio bocu uza se. Tako do objeda, a poslije ispijao čašicu za čašicom »domaćega«, polako i mirno da više uživa. Jednako poslije večere, sve dok ga ne bi uhvatio drijem. Njegov je mozak bio u neprekidnoj omaglici, a ipak bi se Đuričić jako začudio i uvrijedio, kad bi mu se reklo da je pijanica. Ali ne samo da mu to ne rekoše, već niti da bi pomislili, računajući, kako je opit samo onaj, što na ulici pada, te ne zna, što radi ni što govori.

Tako je i njegova Ljubica mislila, te marno natakala do podne rakiju, a iza podne vino, da mu više ugodi. Uistinu njezin muž Simo bio bi manje zagrižljiv, kad bi pijuckao, a razgoropadio se onda, kad bi mu i začas nestalo pića. I Simi se činilo da mu je pijuci bolje, te da sve rđave misli i brige bježe od njega, no iza svako par mjeseci ne bi očitio olakšanje, ako ne ispije nekoliko čašica vina ili rakije više nego prije. Ipak se nikad nije zateturao ni pao, i zato se Ljubica pred svojim drugama ponosila njime.

- Hvala Bogu, moj se Simo ne opija kao drugi u Raštanima!

No treće godine iza vjenčanja, zamijeti kako njen muž, sve malo po malo, postade neki drugi čovjek. I najboljoj hrani stao prigovarati i mnogo je manje jeo, a po noći se često budio i pušeci hodao kućom, ne mogavši naći mira, dok se ne bi napio. Jutrom kašljao, povraćao sluz i sve do neke ure grdio svakoga, ko mu se približi. Nikada više od njega milog cjelova ni zagrljaja kao prije: samo kadikad, no tako surovo, da bi se preplašila. U sinčića jedva bi pogledao, a kleo i proklinjao ako zaplače, pa i nju ako se na što potuži.

No sve je to mogla trpjeti, dok nije počeo napadati i njezinu čast, tako, da su svi u Raštanima mogli doznati.

Ona bi, na primjer, s djetešcem u naručaju pošla k prozoru, a on bi se istim časkom stvorio iza nje, pa virio ko ulicom prolazi. Ako bi to slučajno bio muškarac, Simo bi se žestoko i upitljivo zagledao njojzi u oči te bi joj od iznenađenja i straha sunula u glavu krv.

- Ha, ha! ... Ulovio sam te! .. Pocrvenila si! uzvikao Đuričić! a ona, često, ne bi toga muškarca ni poznavala. Kad bi takav čovjek još i pogledao u kućne prozore, bilo još gore: tada bi i njemu prijetio šakama, a bijedni se prolaznik začuđeno krstio.

Drugi put, kad bi se našli s kojim mladim čovjekom, jedna Ljubica; od samoga straha pred mužem, namah bi probljedila ili se zarumenila, i radi toga bi je Simo napao gadnim uvredama. Njemu se

činilo, da su, kad bi s drugima razgovarala, njezine oči imale požudan sjaj, doćim gledajući u njega, da joj je pogled mrtav. I same suze ženine, slabo tumačio govoreći, da njima priznaje svoju krivnju.

Jednom došla Ljubici u pohode tetka Jeca, a Simo ni tada ne mogao odoljeti, već stao prisluškovati njihov razgovor. Među ostalim začuje, da Jeca hvali novog učitelja i svoju ženu, kako je odgovorila: - Vidjela sam ga jedan ili dva puta. I meni se čini da je fin mladić.

Simo se čitav dan zlobno osmješkivao i zapovijedio da se pripremi što bolja večera. Ljubica se tome čudila a i više se zaprepastila, kad je njen muž iste večeri doveo mladog učitelja, s kojim se do tada i ne poznavali. Ona se jako zbunila a tako isto i onaj skromni, bojažljivi mladićak; no čini se, da je Simo u tome našao zadovoljstvo. Svako malo ostavljao ih same: i prisluškiavao. Kadikad mu se činilo da jasno čuje kako se cjeluju, i biće da radi toga ne razgovaraju. Ili, možda, samo očima proždiru jedno drugo? .. Ni sam sebi ne vjerovaše pravo, no ipak se gorko osmješkivao, i kadgod bi Ljubica pošla u kuhinju za poslom, potrčao bi za njom, da joj prišapne: - Jesi li zadovoljna i sretna? - Eto sam ti doveo tvog finog i krasnog mladića!

A Ljubica je samo plakala, ne znajući što bi odgovorila. Večera je završila neugodno za sve troje, pa mladi učitelj jedva ugrabi časak, da iz njihove kuće pobjegne.

Takovo se mučenje nastavljalo još dugo, a vidjelo se očito kako i Simo trpi: postajao sve nemirniji, još više izgubio tek i san, pa jako smršavio. A jutrom srce mu lupalo i ruke drhtale, sve dok ne bi ispraznio staklenku rakije. Rasuđivanje mu tamnilo, a uspomene blijedile. Ljubica sve to gledala, jako se zabrinula, no i tješila: jer svoga muža nikad nije vidjela pijana u onome smislu, kako to u Raštanima sude.

Za njihovu nesreću ili bolje sreću, nekog dana koncem jeseni, baš kad se je pretakalo vino, došao k njima stari liječnik Polić, jer im je dijete bilo nešto bolesno. Kad ga je pregledao i propisao lijek, dade se u razgovor kaoti domaći i dobar čovjek. Među ostalim reče i to, kako je njihov sinčić vrlo krasan poput starih grčkih kipova: nos mu je tanak, obrve sraštene i crne, dok je u njih, roditelja, lice okruglo i kosa plavkasta, pa im tek malo slični.

Kad to začuje Simo, probljedi i požuti kao mrtvac. Sjetio se trgovačkog putnika, starinom Grka, što je nekad došao u njihovu kuću, da ponudi najnovije strojeve za gospodarstvo. On bijaše tada u polju i Ljubica zamoli toga agenta da bi pričeka, jer je znala da će trebati. A čeka je Simu od deset sati ujutro sve do podne i s njegovom ženom razgovarao na samu. Bijaše lijep čovjek, tanka nosa i crnih, sraštenih obrva, pa Simu od toga sjećanja oblije leden znoj. Toga dana, pretačući vino, bijaše popio mnogo više nego obično, te ne obazirući se na doktora strašnim glasom zavikne:

- To nije moje dijete! Nosi mi kopile iz kuće, jer mi dolazi kako ću i tebe i njega zaklati!

A onda je ženu zasuo tako grdnom psovkama, da se je doktor Polić vrlo iznenadio, premda je znao kako Simo živi i kako se vlada prema ženi. A zaprepastenu i nježnu Ljubicu zateče mužev povik kao grom, te zadrhti i svali se na pod kao mrtva. Doktor priskoči, da joj pomogne i htjede raskopčati haljetak na njezinim prsima, no Đuričić ga prihvati za ruke i stade vikati:

- Makar ti bio liječnik i sveti liječnik, ne dopuštam da se iko moje žene dotakne! Kakva bila da bila, neću da je oskvrnjuješ na moje oči!

No doktor bijaše toliko priseban i srčan, da ga je silovito gurnuo i mladoj gospođi pomogao da se osvijesti i legne. Simo, hvatajući se za glavu, ode k prozoru i rastvori ga, ni sam ne znajući što radi. Spopao ga kukavičluk, što usudnog trenutka slomi pijanicu i tigra pretvori u zeca. Hladan jesenski vjetrovi dune mu u zažareno lice i kao da ga privede k svijesti. Uzdahne duboko i poče da razmišlja: sjeti se da je onaj trgovački putnik dolazio samo jednom k njima, a tada već bijaše njegov sinčić odavna rođen. Od ove misli toliko se zasrami, da se ne bi više ni vraćao s prozora, da ga nije zovnuo liječnik. Doktor Polić oštro ga pogleda i reče:

- Vi ste ubojica svoje žene i jedinog djeteta, a i sebi ste najveći dušmanin! Ipak Vas žalim, jer ste čovjek teško bolestan, koji treba samilosti i njege.

- Ja da sam bolestan? jako se Đuričić začudio, Mene, hvala Bogu, ne boli ništa.

-Vas uistinu ništa ne boli, a ipak se strašno mučite i propadate. Nije li tako?

Simo je šutio, a nato mu doktor stade nabrajati sve što je prepatio i što pati, tako vjerno, da mu nije ostajalo nego diviti se.

-A to je sve od prevelikoga pića, nastavi liječnik. Vi ste još mlad čovjek, imadete porodicu te je grehota da sve troje propadnete. Tim više, jer se na vrijeme možete spasiti i posve ozdraviti.

Đuričić se prepao : - Što, zar je tako ozbiljno?

- Dakako, jer možete i poluditi. A biće sve gore, ako ne prestanete piti a i pušiti manje.

- Ta, ja se ne opijam kao drugi ...

- Može neko da posrće i jezikom zapliće, a da ne bude pijanica, samo što se to vrlo rijetko događa. Ali onaj što svako dnevno srkuca alkohol, tako da je neprestano pod njegovim utjecajem, postane pravi alkoholičar. Tada se javljaju svakovrsne pojave, kod jednoga jedne, a kod drugoga druge. Na primjer eto kod Vas, osim ostaloga to, da vidite što niko drugi. Vaša je gospođa strpljivi anđeo, a Vi ste opak, no jedino radi svoje bolesti. Vjerujete li da Vam želim dobro i da Vam mogu pomoći?

Đuričića ganuše ove riječi te, kao svaka pijanica, stane grcati. Potekoše mu suze, pa ne odgovori. Jako se zasramio onoga, što je te večeri govorio i učinio, pa oborene glave sjedio šuteći.

A onda mu stari liječnik položi ruku na rame:

- Vratite, dragi Simo, sreću sebi i porodici, to Vas molim!

Simo se zamislio duboko, sluša, a ipak nije mogao, a da potišteno ne prigovori.

- Ma, kako ću ostaviti piće, kad se bez njega osjećam slab i nesrećan? Od toliko godina već se navikao pa sad ...

- Znam, sinko, navika je jedna muka, a oduka stotinu! No to će trajati par mjeseci, par sedmica, a možda samo nekoliko dana. Poslije toga imaćete za naknadu pravih radosti dostojnih čovjeka; vратиće Vam se tek i san i ojačati muška snaga. A gdje je uživanje u prirodi? Hajdete u šumu, k vrelima i na livade, a osobito rano ujutro, pa ćete zamalo vidjeti, kako je kudikamo veći užitak, nego se zabit u sobu i piti rakiju. Treba Vam za neko vrijeme napregnuti snagu volje i zapovjediti sam sebi, pa će se radost i spokojnost vratiti u vaše srce i Vašu porodicu. Obećajete li?

- Hoću sve što mogu! rekao je Simo te zahvalio doktoru, no s malo riječi, jer bijaše tog časa i previše uzbuđen. Kad htjede poći za njim, doktor ga ustavi:

- Ne treba da me pratite, već odmah pođite svojoj gospođi. Recite joj koju lijepu, utješnu riječ, jer je mnogo prepatila, a i sada trpi ... Zbogom!

*

Neke lijepe večeri, drugog ljeta, na Sitnim Livadama bilo živo. Tamo se kraj potoka okupilo društvanje te u hladovini blagovali i zabavljali se: Simo, Ljubica i sinčić njihov, pa doktor Polić, još neki iz Raštana, a najviše omladine, što se za velike ferije kući vratila.

Zapad se rumenio od sunca što je tek zašlo, a dugačko brdo na istoku modrilo se kao da je naslagano od proljetnih ljubica. Po grmlju, iza kratka cvrkuta i skakutanja, smirile se ptičice, no potočić i dalje žamorio milujući bijeli pijesak i gipku, žutozelenu rakitu. Lagašan vjetrić donosio miris tek pokošenih livada, a i tečna jela prijatno u zdjelama odisala, dražeći tek.

Simo Đuričić uživaše svu tu milotu kao i drugi, a kad su dovečerali, započe igra i pjesma. Ovog je trenutka znao kako je posve drugi čovjek. Sada nije mogao razumjeti, kako se prije, baš u takovo doba, zatvarao u svoju sobu i pijuckao, a izlazio samo da prisluškuje što mu radi žena.

A Ljubica je one večeri također pjevala, smijala i šalila se među ostalom mladeži, na što prije ne bi smjela ni pomisliti. No po svemu njezinu vladanju ipak se vidjelo, kako joj u srcu trepti radost, što ima zdrava muža i zdrava sinčića. Kadikad reklo bi se da je od velike sreće postala objesna, ali Simo od toga nije trpio: radovao se ženinu zadovoljstvu, gledajući kako je svi poštuju i ljube, a ona je samo njegova.

Možda bi i trpio kad bi mu veselje dopustilo sjetiti se, kako je dugo mučio sebe i nju. Uživaše u saznanju, da mu je žena čestita i nevina kao dijete, ali u ono crno doba nije gledao sadašnjim, bistrim očima ni znao istinu: možđani njegovi bijahu zamagljeni alkoholom.

Zato ni vina ni rakije ne bilo na toj gozbi, no u obilju mirisna uzduha, žubora vode, prijatna razgovora i smijeha. A kad su zatreptale prve zvijezde i u grmlju kod njih propjevao slavulj, Simo ne odolje, već priđe k ženi da je poljubi.